

**Wojna – konflikt – spór.
Obszary rywalizacji
w przestrzeni międzynarodowej**

Tom 4

Redakcja

Roman Kordonski
Aleksandra Kordonska
Łukasz Muszyński

Olsztyn – Lwów 2021

Publikacja ukazała się drukiem w ramach współpracy międzynarodowej Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i Wydziału Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki

Recenzenci:

Prof. dr hab. **Sergiusz Terepiszczy**,

Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. M.P. Dragomanowa w Kijowie

dr hab. **Sergiusz Leończyk**,

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Projekt okładki: dr Rostysław Romaniuk

Wojna – konflikt – spór. Obszary rywalizacji w przestrzeni międzynarodowej, Tom 4, R. Kordonski, A. Kordonska, Ł. Muszyński (red.), Instytut Nauk Politycznych UWM w Olsztynie, Olsztyn–Lwów 2021, 202 s.

ISBN 978-83-66259-29-4

Prezentowana publikacja naukowa zawiera wyniki badań naukowców reprezentujących różne dyscypliny naukowe i podejmujących w rozdziałach swojego autorstwa zagadnienia z obszaru tytułowej problematyki. Celem redaktorów niniejszego tomu było rozwinięcie współpracy międzynarodowej pomiędzy ośrodkami naukowymi w Polsce i na Ukrainie.

Redaktorzy niniejszej pracy zbiorowej oddają Czytelnikom książkę, która stanowi kolejny krok we współpracy naukowej polsko-ukraińskiej. Żywią oni także nadzieję, na dalsze jej kontynuowanie i rozwijanie w przyszłości.

Odpowiedzialność za treść artykułów ponoszą autorzy.

Data publikacji: 28.09.2021

© Autorzy, 2021

© Instytut Nauk Politycznych

UWM w Olsztynie, 2021

Spis treści

Wstęp..... 5

Część I.

Wpływ sporów i zagrożeń międzynarodowych na współczesne funkcjonowanie społeczeństw

Beata Tomaszewska-Hołuż

Seniorzy w obliczu pandemii COVID-19 – wybrane aspekty 8

Olga Powalko

Wojska Obrony Terytorialnej w walce w pandemią Covid-19..... 18

Olha Shved, Tetiana Liakh

Досвід моніторингу та оцінки державної
соціальної програми протидії торгівлі людьми
в Україні силами громадського суспільства 40

Svitlana Boyko

Теоретичні основи формування стресостійкості
та комунікативної компетентності у майбутніх правоохоронців
в процесі навчання в закладі вищої освіти зі специфічними
умовами навчання в період гібридної війни на Сході Україні 53

Adrian Mokrzycki

Komparatystyka regulacji prawnych systemów oceny programów
telewizyjnych w Rzeczypospolitej Polskiej i Stanach Zjednoczonych
oraz wpływu prawa Unii Europejskiej na polski system oceny
programów telewizyjnych.....83

Michał Wołotowski

Masowa inwigilacja w Zjednoczonym Królestwie.
Historyczne i prawne aspekty zjawiska w obszarze życia
prywatnego obywateli na przestrzeni XX i XXI wieku.....93

Досвід моніторингу та оцінки державної соціальної програми протидії торгівлі людьми в Україні силами громадського суспільства

Моніторинг та оцінка виконання Державної соціальної Програми протидії торгівлі людьми в Україні на період до 2020 р.¹ є тою діяльністю, якою держава планувала займатись, але не зробила цього. Громадськість була занепокоєна такою ситуацією. Указ Президента України „Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації” вказує на те, що має бути громадський контроль за діяльністю органів влади, громадські експертизи, державний моніторинг та оцінка проектів та заходів². Така діяльність відповідає і державним нормам, і бажанню громадськості.

Громадські об'єднання (далі: ГО) відіграють важливу роль у сучасному суспільстві, виступаючи повноцінними агентами надання соціально значущих послуг і захисту прав людини. Коли йдеться про такі структури, суспільно-політичний дискурс пропонує багато рівнозначних термінів – неурядові організації, громадські організації, організації громадського суспільства тощо.

У міжнародній практиці ГО пов'язують з діяльністю так званою „третього сектору”, що функціонує в суспільстві поряд із державними та приватними інститутами та виконує „посередницькі” функ-

* dr Olha Shved, Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinchenki (Ukraina) / Ольга Швед, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Інститут людини, Київський університет ім. Бориса Грінченка, ORCID: 0000-0003-4251-3894, e-mail: o.shved@kubg.edu.ua

** dr Tetiana Liakh, Kijowski Uniwersytet im. Borysa Hrinchenki (Ukraina) / Лях Тетяна Леонідівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Інститут людини, Київський університет ім. Бориса Грінченка, ORCID: 0000-0002-8807-0497, e-mail: t.liakh@kubg.edu.ua

¹ Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, Постанова Кабінету Міністрів України № 111, Київ 2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-п/> [11.06.2021].

² Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації, Указ Президента України № 212, Київ 2016, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012/> [11.06.2021].

ції для їх взаємовигідного поєднання³. Громадськість може допомагати державі у вирішенні тих питань, на які державні інституції не звертають уваги або не мають коштів та інших ресурсів, і це є вигідною взаємодією⁴.

ГО виконують важливу роль у розв'язанні багатьох соціальних завдань, пов'язаних із торгівлею людьми. У сучасних міжнародних документах із проблем протидії торгівлі людьми вони перебувають у центрі уваги як організації, що захищають права особи, надають соціальну і психологічну допомогу, а також ініціюють прийняття державними органами рішень, законів і розроблення механізмів запобігання правопорушенням. До форм їхньої діяльності належить також моніторинг роботи владних органів, перш за все, здійснення контролю за ходом реалізації державних програм із протидії та захисту жертв торгівлі людьми⁵.

ГО в усьому світі відіграють провідну роль в організації незалежного моніторингу та звітування щодо дотримання міжнародних зобов'язань у сфері торгівлі людьми. Так, за ініціативи Національного комітету з протидії торгівлі людьми в Молдові, ГО „Ла Страда – Молдова” здійснила незалежну зовнішню оцінку державної політики та її впливу на захист прав постраждалих, у т.ч. заходів НПД на 2010–2011 рр. та 2012–2013 рр. Це дослідження було побудоване на інтерв'ю з експертами та постраждалими. Одержані результати були використані для розробки практичних рекомендацій щодо майбутньої політики та заходів. У 2016 р. ГО „ASTRA” у співпраці з іншими представниками громадянського суспільства Сербії розробили посібник щодо моніторингу та оцінки законодавства з питань торгівлі людьми, політики та програм⁶.

³ О.М. Балакірева, Т.В. Бондар, Г.В. Герасименко, К.Б. Левченко, О.А. Калашник, М.М. Легенька, К.В. Черпаха, О.В. Швед, *Зміна ролей у світі, що змінюється: аналіз ролі громадських об'єднань у діяльності з протидії торгівлі людьми*, ТОВ „Агентство” Україна, Київ 2019.

⁴ Г.Г. Жуковська, *Взаємовідносини органів влади та громадськості у протидії торгівлі людьми*, Київ 2017, <http://academy.gov.ua/pages/dop/137/files/b554697e-5bcb-4cc5-a11f-4f9fb8059387.pdf> [11.06.2021].

⁵ Т.А. Шевчук, *Роль громадських організацій в протидії торгівлі людьми*, [в:] *Актуальні питання протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми*, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків 2017, с. 70-73.

⁶ О.М. Балакірева, Т.В. Бондар, Г.В. Герасименко, К.Б. Левченко, О.А. Калашник, М.М. Легенька, К.В. Черпаха, О.В. Швед, *op. cit.*

В Україні велику кількість моніторингових звітів готувалось ГО „Ла Страдоу – Україна”. Так, перший моніторинговий звіт „Основні проблеми порушення прав людини в торгівлі людьми” було підготовлено в рамках щорічних моніторингових доповідей „Права людини в Україні. 2006” разом з Українською Гельсінською спілкою з прав людини. У 2008-2009 р. „Ла Страда – Україна” провела перший незалежний громадський моніторинг виконання „Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 р. в Україні”, а в 2010 р. – моніторинг виконання цієї програми вже за 2009-2010 роки. В 2012 р. моніторинг був здійснений, але тільки в контексті заходів щодо лібералізації візового режиму. Моніторингом виконання Державних програм із запобігання торгівлі людьми також займались інші ГО на регіональному рівні: ГО Західноукраїнський центр „Жіночі перспективи”, Одеська ГО „Віра. Надія. Любов”, Центр правових та політичних досліджень „ДУМА” (м. Харків) та ін.

Дослідженнями та проблемами у сфері моніторингу (хоч це й новий напрямок діяльності) займались як українські О. Бандурка, Г. Жуковська, К. Левченко, В. Лютий, О. Святун, А. Орлеан, О. Швед, Т. Шевчук, так і закордонні фахівці: Ф. Райхель, В. Рот, Ч. Скотт, Р. Фріман, А. Чейз та ін.

ГО в усіх державах залишаються досить активними і в донесенні інформації про ситуацію у власних країнах до міжнародних структур. Тому, моніторингові візити міжнародних організацій обов’язково передбачають окремі зустрічі зі спеціалізованими ГО для отримання незалежної інформації щодо ситуації в даній країні. Такі візити відбувались і в Україні, зокрема ГРЕТИ (Моніторингового органу Ради Європи з виконання Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми). Необхідно зауважити, що на відсутність моніторингу Української державної соціальної програми звернула увагу саме ГРЕТА, хоча кошти були закладені на таку діяльність в державному бюджеті⁷.

Моніторинг державної програми – це процес збору та обробки інформації, перевірки виконання діяльності та очікуваних ре-

⁷ Доповідь про впровадження Україною Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. За результатами другого раунду моніторингу, Міністерство соціальної політики України, Київ 2018, [https://www.msp.gov.ua/news/18685.html?fbclid=IwARoX1oi5_S8214OG6ASKrEJICATewol2XFaoJFrNQh3gMg5_okLdhfilb_E/\[11.06.2021\]](https://www.msp.gov.ua/news/18685.html?fbclid=IwARoX1oi5_S8214OG6ASKrEJICATewol2XFaoJFrNQh3gMg5_okLdhfilb_E/[11.06.2021]).

зультатів, що може бути використаний для покращення процесу прийняття рішень та майбутнього планування, частково для інформування громадськості або прямо як інструмент зворотного зв'язку для виконання програми, її оцінки чи вироблення політики.

У Державній програмі одним із завдань (а саме Завдання 6) було „Здійснення моніторингу у сфері протидії торгівлі людьми”, де прописані наступні заходи для моніторингу та оцінки:

- 1) здійснення моніторингу стану виконання законодавства у сфері протидії торгівлі людьми та діяльності закладів надання допомоги (реабілітації) особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- 2) проведення моніторингу виконання планів реабілітації осіб, які отримали статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми;
- 3) проведення комплексних соціологічних досліджень з метою оцінки поширення різних форм експлуатації та торгівлі людьми;
- 4) розроблення та запровадження комплексної міжвідомчої статистичної звітності з питань протидії торгівлі людьми.

Планувалось задіяти як державні суб'єкти так і громадські об'єднання. Але державна установа, а саме Міністерство соціальної політики України, не запрошувало до моніторингу, оцінки та розробки та запровадження комплексної статистичної звітності, а також до розробки наступної Національної програми, яка має діяти з 2021 року.

Тому, *мета* цього моніторингу полягала у вивченні заданих об'єктів, виявленні вузьких місць у виконанні зобов'язань або законодавства, розробці рекомендацій для виконання конкретних завдань, стратегічних цілей та адвокації змін. Моніторинг проводився моніторинговою групою, яка була створена на базі ГО “Ла Страда – Україна” і до якої увійшли представники громадських об'єднань та державних інституцій. Під час проведення моніторингу були використані наступні *методи*: аналітичний огляд Звітів виконання Державної Соціальної Програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. (за 2016, 2017, 2018 рр.), інтерв'ю, дискусії у форматі робочих груп, анкетування респондентів Національної гарячої лінії з попередження насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, офіційні запити до установ та організацій.

Для оцінки виконання Програми були здійснені оціночні візити в Одеську, Харківську та Чернівецьку області України. Метою Державної соціальної Програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. було запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють злочини або їм сприяють, а також захист прав осіб, постраждалих від торгівлі людьми, особливо дітей, та надання їм допомоги. Виконання програми було передбачено протягом 2016-2020 років. Протягом строку виконання Програми передбачались: проведення широкомасштабних інформаційних кампаній серед населення; підготовка щорічної доповіді про здійснення заходів; проведення навчань для працівників державних установ, що контактують з особами, які постраждали від торгівлі людьми; підвищення професійного рівня слідчих, прокурорів, суддів та адвокатів; посилення співпраці соціальних служб і правоохоронних органів з питань протидії торгівлі людьми та надання допомоги постраждалим; надання комплексу соціальних послуг постраждалим включно з працевлаштуванням.

Фінансування Програми передбачалось здійснювати за рахунком коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел. Державним замовником Програми та Національним координатором у сфері протидії торгівлі людьми є Міністерство соціальної політики. В Програмі виділено 7 завдань, за якими закріплені показники виконання та індикатори, розділені по роках, запропоновані заходи і відповідальні за виконання.

Необхідно вказати, що у Програмі в списку виконавців моніторингу були вписані громадські об'єднання та міжнародні організації. Перша Державна програма з протидії торгівлі людьми („Програма запобігання торгівлі жінками та дітьми”, 1999) передбачала залучення ГО тільки як виконавців певних заходів, просвітницької діяльності та міжнародному співробітництві. Наступна „Комплексна програма протидії торгівлі людьми на 2002–2005 роки” до попередніх видів діяльності ГО додала ще інформативно-консультативну, адвокаційну та дослідницьку діяльність, і тільки у третій Програмі, а саме „Державній програмі протидії торгівлі людьми на період до 2010 року” з'явилась така спільна діяльність державних інституцій з ГО як моніторинг (правда тільки українського законодавства

та центрів реабілітації постраждалих і центрів соціально-психологічної реабілітації дітей).

Звіти за 2016-2019 роки від міністерств, відомств та держадміністрацій щодо виконання Програми були зібрані Міністерством соціальної політики України та розміщені на його сайті⁸. Аналіз фінансування державою говорить про те, що тема протидії торгівлі людьми не є пріоритетною, бо на неї із запланованих на кожен рік коштів виділялась досить мала сума у гривнях.

Рік	Заплановано державних коштів	Виділено державних коштів	Заплановано місцевих коштів	Використано місцевих коштів	План коштів на моніторинг	Витрачено на моніторинг
2016	7 444 020	91 900	579 872	427 869	560 000	0
2017	7 284 020	1 043 882	1 063 025	945 182	400 000	0
2018	7 894 000	1 437 460	904 141	744 659	560 000	0
2019	31 334 000	1 148 580	1 367 000	1 102 172	400 000	0

Звіт за 2020 рік складається всього з 2-х сторінок і надає інформацію тільки про суму використаних коштів на заходи з місцевих бюджетів (415 тисяч грн.) та державних коштів на рекламно-інформаційну продукцію у сумі 420 тисяч грн. Моніторинг у звіті не вказаний.

Можемо констатувати, що в цій Державній програмі передбачено окремий розділ: Моніторинг у сфері протидії торгівлі людьми, де є перелічені раніше підпункти, але на сам моніторинг кошти так і не були виділені ні в одному з років виконання.

Розглядаючи Звіти можна відзначити багато позитивних моментів як у інформативності виконання, так і у самій Програмі, яка розроблена більш детально, порівнюючи з минулими Програмами, та є всеохоплюючою по суті.

⁸ Звіт про результати виконання Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, Міністерство соціальної політики України, Київ 2021, <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=165&from=&till=&m=19#tagpanel/10.06.2021>].

До сильних сторін вище згаданих звітів, які були опубліковані на сайті Міністерства соціальної політики, слід зарахувати наступне: детальну інформацію про фінансування як з державного бюджету, так і з місцевого та інших джерел; велику кількість інформації та статистичних даних про діяльність Державних установ, держадміністрацій різного рівня, громадських організацій; покриття інформацією про діяльність у всіх областях країни (за виключенням Автономної республіки Крим); вчасну підготовку та розміщення на сайті, що дає змогу ознайомитись зі Звітом як державним структурам, так і громадськості; спробу розміщення інформації відповідно до завдань.

Але аналіз можливостей моніторингу показав недолік розробленої програми, бо виконання деяких завдань не можна оцінити та перевірити за тими індикаторами, які були визначені (наприклад, кількість поінформованого населення мала складати 20%: кількість осіб, які мають спеціалізацію суддів щодо роботи з випадками торгівлі людьми (в Україні не існує спеціалізації суддів за напрямками); посилення ролі інспекторів праці та інших фахівців у виявленні постраждалих від торгівлі – як визначити „посилення ролі” тощо). Крім того, деякі завдання не є важливими або актуальними на сьогоднішній день.

Оскільки держава не проводила моніторинг виконання Програми, то частково на себе цю відповідальність взяли громадські організації, зокрема, Міжнародна організація з міграції, ГО “Ла Страда – Україна”, експерти, та деякі місцеві ГО, які оцінювали ситуацію на місцевому рівні. Оскільки охопити моніторингом або оцінкою всю Програму неможливо, група експертів моніторингової групи, до якої входили автори цієї статті, зупинились на кількох питаннях та трьох обраних областях: Одеська (Південь), Харківська (Схід) та Чернівецька (Захід). В цій статті розглянемо оцінку виконання завдання № 4, а саме таких його пунктів:

1. Посилення співпраці правоохоронних органів та соціальних служб з питань протидії торгівлі людьми та перенаправлення осіб, які постраждали від торгівлі людьми;
2. Впровадження механізму соціального замовлення послуг, що надаються недержавними суб'єктами;
3. Надання комплексу соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, та сприяння їх працевлаштуванню.

В перелік інституцій, в яких відбувалась оцінка ввійшли:

- Національна поліція (Управління або відділ боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми);
- Департамент сімейної та соціальної політики або Департамент соціального захисту населення;
- Обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- Міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- Центри допомоги жінкам (жінкам з дітьми), постраждалим від насильства та торгівлі людьми;
- Агенції з працевлаштування;
- Державні служби зайнятості.

Для проведення глибинних інтерв'ю для кожного закладу були розроблені спеціальні опитувальники. До проблем проведення оцінки виконання поставлених завдань відносяться: заборона доступу до персональних даних та карт ведення реабілітації постраждалих; важко визначити та знайти, хто має проводити моніторинг виконання планів реабілітації постраждалих осіб; небажання надавати інформацію деякими агенціями; те, що іноді відповіді не відповідають поставленим питанням; замовчування негативних фактів та проблем.

Розглянемо детальніше *результати оцінки*. Якщо говорити про співпрацю правоохоронних органів та соціальних служб з питань протидії торгівлі людьми, то вона відбувається завдяки засіданням координаційних рад, які існують у кожній області та стали активними з 2015 р. Але існує певні протиріччя між поліцією та соціальними службам. Соціальні служби нарікають, що поліція не перенаправляє до них постраждалих (як правило вони є жертвами сексуальної експлуатації), а поліція – стосовно соціальних служб: “немає направлень постраждалих від трудової експлуатації. Якщо клієнти соціальних служб не хочуть звертатись до поліції, то соціальні служби могли б самі надавати інформацію про фірми та осіб, які вербують та експлуатують людей, а поліція буде розбиратись”.

Оцінка впровадження механізму соціального замовлення послуг, що надаються недержавними суб'єктами, показала песимістичну картину: соціальні замовлення недержавним суб'єктам надаються тільки в Одеській області та м. Одеса. Так, в 2019 р. ГО “Віра. Надія. Любов” отримала від міської ради 15 000 грн. на інформацій-

ні матеріали для батьків з протидії сексуальній експлуатації, торгівлі дітьми та використання дітей в порнографії, а від Обласної державної адміністрації – 450 000 грн. на утримання притулку “Софія”, який існує при цьому ГО (оплата комунальних платежів, господарські витрати та канцтовари). Необхідно відзначити, що заробітну платню в притулку для постраждалих від торгівлі людьми та домашнього насильства отримують 13 спеціалістів, а державні структури коштів на них не виділяють. Також притулку потрібно сплачувати пожежну сигналізацію та тривожну кнопку до поліції, ремонт техніки, меблів тощо, на оплату яких теж важко знайти фінансування як у держави, так і у донорів.

Але в двох інших областях ситуація ще гірша – там, навпаки, ще й розраховують на допомогу з боку громадських організацій на заходи з протидії торгівлі та роботу з постраждалими з надання соціальних послуг. Тобто, цей пункт Державної програми не виконується.

Перевіряючи пункт Програми про надання комплексу соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, та сприяння їх працевлаштуванню, з’ясувалось, що державні центри зайнятості не працюють окремо із постраждалими від торгівлі людьми, не виділяють їх як окрему групу, і це пов’язано з кількома причинами: перше – пріоритетною є група переселенців, друге – постраждалі від торгівлі не хочуть, щоб їх ідентифікували, третє – всі вакансії є у відкритому доступі для всіх клієнтів центрів. До соціальних послуг, які мають надаватись постраждалим від торгівлі людьми, також зараховують:

- юридичні (відновлення документів, житла, правові консультації);
- матеріальні (отримання матеріальної допомоги при отриманні статусу в розмірі 3-х прожиткових мінімумів, а в Чернівецькій області додаткова виплата у розмірі 5-ти прожиткових мінімумів з Обласної комплексної програми соціальної підтримки „Турбота”);
- медична допомога та допомога при працевлаштуванні.

Послуги часто надаються не в повному обсязі, бо не достатньою є кількість кваліфікованих юристів, соціальних працівників та психологів. Також в мінімальному обсязі надається медичне ліку-

вання, і воно потребує окремого фінансування, яке зараз здійснюється за кошти Міжнародної організації з міграції.

Під час перевірки підготовленої документації на отримання статусу постраждалої особи з'ясувалось, що не завжди витримуються терміни подання на статус⁹. В одній із областей потенційно постраждалих від торгівлі перевіряють як сім'ї, які перебувають у важких життєвих обставинах. Тобто соціальні працівники відвідують родини, розпитують родичів, що призводить до порушення конфіденційності та відмови потенційних подавачів від отримання статусу. В ситуації з постраждалими від торгівлі, послуги повинні надаватись як для сімей, які перебувають у важких життєвих обставинах, але оцінка потреб не повинна відбуватись за схемою сімей, які перебувають у важких життєвих обставинах (перевірка холодильника, відвідування та інтерв'ювання родичів).

З іншого боку, Департаменти обласних державних адміністрацій та соціальні служби витрачають багато сил для отримання статусу постраждалого(ї) та розробки плану реабілітації, а постраждалим крім грошей нічого не треба – вони відмовляються від всіх інших соціальних послуг та реабілітації.

Соціальні й реабілітаційні послуги надаються у Центрах соціально-психологічної допомоги, а саме у: Одеському міському денному центрі соціально-психологічної реабілітації „Розірви коло”; Одеському міському центрі реінтеграції осіб без визначеного місця проживання; Притулку „Софія” – закладі ГО „Віра. Надія. Любов”; Харківському міському центрі (секретна адреса); Харківському обласному центрі (відкрита адреса); Чернівецькому обласному центри (відкрита адреса).

Вивчаючи проблеми, які існують в Центрах, з'ясувалось, що в багатьох із них фінансування зарплат кваліфікованого штату відбувається на низькому рівні (вони отримують мінімальну оплату) і це приводить до значної плінності кадрів; кількість місць у увсіх центрах соціально-психологічної реабілітації замала (наприклад, на момент відвідування м. Харкова черга складалась з 251 особи, а часто жінці потрібна негайна допомога); забезпечення продуктами

⁹ Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, Постанова Кабінету Міністрів України № 417, Київ 2012, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-п/> [11.06.2021].

харчування для непрацюючих вирішено не скрізь (є жінки з дітьми, які перебувають в декретній відпустці та відпустці по догляду за дитиною, інші категорії); адреса, яка має бути секретною, часто не є такою, бо Центр зареєстровано як комунальну власність і, відповідно, є в широкому доступі в інтернеті; рідко забезпечена охорона або є тривожна кнопка для виклику поліції.

Положенням Центру¹⁰ передбачено перебування та реабілітація не більше 3-х місяців. Це є ще однією проблемою, бо часто немає куди відправити жінок після реабілітації, або жінки самі не хочуть йти з Центру. Також іноді виникають проблеми під час реабілітації такі як, наприклад, у жінки виявили туберкульоз і перенаправили у диспансер, тому реабілітаційний процес зупинився, або виявилась інша хвороба і немає коштів на лікування.

Висновки

Оцінка виконання вище перерахованих завдань Програми дозволила сформулювати ряд рекомендацій, а саме:

1. Держава має проводити моніторинг та оцінку виконання своєї Програми, бо є недоліки у виконанні, які можливо було б долати та, навіть, міняти деякі завдання або їх підпункти;
2. При Міністерстві соціальної політики повинна існувати моніторингова група, в яку бажано включати представників громадського сектору;
3. Держава повинна виділяти кошти на соціальні замовлення послуг недержавним суб'єктам, також на фінансування соціальних послуг, які можуть виконувати громадські об'єднання, і це повинно вирішуватись на місцевому рівні;
4. Територіальні громади мають визначити, яких спеціалістів їм не вистачає (психологів, соціальних працівників, юристів), та забезпечити відповідні служби та центри кваліфікованими кадрами;
5. При оформленні статусу постраждалої(ого) від торгівлі людьми необхідно притримуватись термінів подання документів;
6. Соціальні служби до постраждалих від торгівлі повинні ставитись як до сімей, які перебувають у складних життєвих обста-

¹⁰ Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді, Постанова Кабінету Міністрів України № 741, Київ 2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-п/> [10.06.2021].

винах, але оцінка потреб не повинна відбуватись за схемою сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах;

7. Необхідно збільшувати кількість Центрів соціально-психологічної допомоги (державних та недержавних) та ефективніше вирішувати проблему переадресації після 90-денної реабілітації і перебування в Центрі для тих осіб, кому немає куди повертатись;

8. Для надання якісних соціальних послуг шукати можливості забезпечення соціальних служб та Центрів соціально-психологічної допомоги відповідними професійними кадрами та належним їх фінансуванням.

Ці рекомендації представлені державним інституціям (таким як: Офіс Уповноваженого з прав людини, Міністерство соціальної політики України, Міністерство освіти та науки України, Міністерство внутрішніх справ) та будуть використані для розробки наступної Державної програми з протидії торгівлі людьми, яка має розроблятися 2021 року.

Бібліографія

- Балакірєва О.М., Бондар Т.В., Герасименко Г.В., Левченко К.Б., Калашник О.А., Легенька М.М., Черехапа К.В., Швед О.В., *Зміна ролей у світі, що змінюється: аналіз ролі громадських об'єднань у діяльності з протидії торгівлі людьми*, ТОВ „Агентство” Україна, Київ 2019.
- Доповідь про впровадження Україною Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. За результатами другого раунду моніторингу*, Міністерство соціальної політики України, Київ 2018, https://www.msp.gov.ua/news/18685.html?fbclid=IwARoX1oi5_S82I4OG6ASKrEJISATewol2XFaoJFrNQh3gMg5_okLdhfilb_E/.
- Жуковська Г.Г., *Взаємовідносини органів влади та громадськості у протидії торгівлі людьми*, Київ 2017 [дис. канд. наук з держ. упр., Національна академія державного управління при Президентові України], <http://academy.gov.ua/pages/dop/137/files/b554697e-5bcb-4cc5-a11f-4f9fb80593-87.pdf/>.
- Звіт про результати виконання Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року*, Міністерство соціальної політики України, Київ 2021, <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=165&from=&till=&m=19#tagpanel/>.
- Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року*, Постанова Кабінету Міністрів України № 111, Київ 2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-п/>.
- Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми*, Постанова Кабінету Міністрів України № 417, Київ 2012, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-п/>.

- Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді, Постанова Кабінету Міністрів України № 741, Київ 2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-p/>.*
- Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації, Указ Президента України № 212, Київ 2016, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012/>.*
- Шевчук Т.А., Роль громадських організацій в протидії торгівлі людьми, [в:] Актуальні питання протидії кіберзлочинності та торгівлі людьми, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків 2017, с. 70–73.*

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ВІЙНА – КОНФЛІКТ – СПІР.
СФЕРИ КОНКУРЕНЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ**

ТОМ 4

За редакцією: Р. Кордонського, О. Кордонської, Л. Мушинського

Рецензенти:

Сергій Терещиць – доктор філософських наук, професор, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Україна.

Сергій Леончик – д-р істор. наук, Природничо-гуманітарний університет у м. Седльце, Польща.

Проект обкладинки: доц. Ростислав Романюк

Міжнародна колективна монографія видана у співпраці Інституту політичних наук Вармінсько-Мазурського університету в місті Ольштин та Факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Війна – конфлікт – спір. Сфери конкуренції в міжнародному просторі: колективна монографія: том 4 / за ред. Р. Кордонського, О. Кордонської, Л. Мушинського. – Ольштин, Львів: Інститут політичних наук Вармінсько-Мазурського університету в м. Ольштин (Польща), 2021. – 202 с.

ISBN 978-83-66259-29-4

e-mail: monografia.interdyscyplinarna@gmail.com

Формат 60X84/16. Папір офс.
Гарнітура *Georgia*
Ум. др. арк. 11,28
Тираж 80 прим.